ساریقامیش تورکون قان یادداشیدیر

SARIQAMIŞ TÜRKÜN QAN YADDAŞIDIR

Prof. Dr. Maarifə Hacıyeva
Dr. Hüseyn Şərqidərəcək (Soytürk)
پروف. دکتر. معاریفه حاجییئوا
دکتر. حسین شرقی درجک (سوی تورک)

چار روسییاسی ایله عوثمانلی دؤولتی آراسیندا ۱۶۷۷-جی ایلدن ۱۹۱۴-جو ایله قدر ۱۸ دفعه موحاریبه اولموشدور. ۱۶۷۷، ۱۶۹۵، ۱۷۱۱، ۱۷۳۶، ۱۷۳۸، ۱۷۶۹، ۱۷۷۰، ۱۷۷۱، ۱۷۸۳، ۱۷۹۱، ۱۸۰۶، ۱۸۰۹، ۱۸۲۸، ۱۸۵۳، ۱۸۵۵، ۱۸۷۷، ۱۹۱۴-جو ایل تاریخلرینده باش وئرن موحاریبه لر تخمینن یاریم عصرلیک بیر تاریخی احاطه ائتمیشدیر (باخ: تورحان شاهین. اؤنجئسییله و سونراسییلا ۹۳ حاربی. کولتور و توریزم باکانلیغی یاییِنلاری: ۸۹۸، آنکارا، ۱۹۸۸، ص. ۱۱).

هله ۱۷۲۵-جی ایلده یازیلیب ۱۷۳۸-جی ایلده ائلان ائدیلن روس چاری ای پیوترون ایشغالچیلیق گودن " وصیتنامه " سینده یازیلمیشدی کی، " روسییا دؤولتی نین حدودو آوروپادان شیمالا بالتیک دنیزینه، جنوبدان ایسه قارا دنیزه قدر اولمالیدیر. بونو موحافیظه ائتمک و روس سرحدلرینی گئنیشلندیرمک اؤولادلاریمین وظیفه سیدیر.

روس دؤولتینی او زامان دونیا دؤولتی آدلاندیرماق اولار کی، اونون پایتاختی آسیا و آوروپا خزینه لری نین آچاری اولان ایستانبول اولسون. تئز و یئرلی-یئرینده چالیشیب ایستانبولا صاحیب اولان شاه دونیادا ایلاهی شاه اولاجاقدیر. بو مقصدی حیاتا کئچیرمک اوچون همیشه تورکیه و ایران آراسیندا فیتنه-فساد تؤرتمک، داعوا-دالاش یاراتماق لازیمدیر. بو ایشده سنی و شیعه مذهبلری آراسینداکی ایختیلافلار بؤیوک، کسکین سیلاح و باسیلماز اوردودور. روسییانین نوفوذونو آسیادا قالدیرماق اوچون سنی-شیعه ایختیلافلاری یاخشی واسیطه دیر " (باخ: " دیریلیک " ژورنالی ۱۹۱۶-جی ایل).

گؤروندویو کیمی، چار روسییاسی نین ۱-جی پیوتردان اول و ۱-جی پیوترون وصیتیندن سونرا دا عوثمانلی تورکیه دؤولتی ایله آپاردیغی موحاریبه لر چار روسیاسی نین ایشغالچیلیق سیاستینه خیدمت ائتمیشدی. ۱۹۱۴-جو ایلده تورکیه نین ۱-جی دونیا موحاریبه سینده کی وضعیتیندن ایستیفاده ائده رک تورک تورپاقلارینا صاحیب اولماق اوچون آپاردیغی ساریقامیش موحاریبه سی ده چار روسیاسی نین ایشغالچیلیق ایدئولوگییاسی نین تظاهورو ایدی.

۱۹۱۴-جو ایلین دئکابریندان ۱۹۱۵-جی ایلین یانوارینا قدر روسییا ایله عوثمانلی دؤولتی نین آراسیندا داوام ائدن ساریقامیش دؤیوشونون بیر سببی ده عوثمانلی دؤولتی نین ۱۸۷۷-جی ایل حربیده روسلارین ایشغالینا اوغرامیش تورپاقلاری گئری ایستمه سی ایدی.

معلومدور کی، ۱۸۷۷-جی ایلده روسییایا مغلوب اولان عوثمانلی دؤولتی بئرلین آنلاشماسینا گؤره تضمینات آلاراق باتوم، ساریقامیش، قارص، آرداهان و آرتوینی روسیایا وئرمیشدی. بو یورد تورپاقلارینی گئری آلماق ۱-جی دونیا موحاریبه سینده زیف دوشمه سینه و آوروپا دؤولتلری طرفیندن ایشغالا اوغراماغینا باخمایاراق عوثمانلی دؤولتی نین بو تورپاقلاری روس ایشغالیندان آزاد ائتمک ایستگی ایدی. اودور کی، عوثمانلی دؤولتی روسییا ایله ساریقامیشدا دؤیوشه باشلاماق زوروندا قالدی.

نه یازیق کی، ۱۹۱۴-جو ایلده ساریقامیش دؤیوشونده قلبه قازانان روسلار آنادولونو یئنیدن ایشغال ائتمه یه مووففق اولدولار. آنادولو تورپاقلارینی یئنیدن ایشغال ائتمک مقصدی ایله عوثمانلی دؤولتی ایله موحاریبه یه گیرن چار روسیاسی ایله عوثمانلی دؤولتی آراسیندا باشلایان موحاریبه نین قانلی صحیفه سی تورکیه نین ساریقامیش بؤلگه سینده یازیلدی. ۱۲۰,۰۰۰ عوثمانلی عسگری ایله ۶۰,۰۰۰ روس عسگری دؤیوشموش، بو دؤیوشده ۳۰,۰۰۰ تورک عسگری دؤیوش میدانیندا شهید اولموشدور. بو دؤیوشده روس اوردوسونون سایی عوثمانلی اوردوسونون ساییندان آز اولسا دا آغیر سیلاح، توپچو و تامینات باخیمیندان اوستونلویه صاحیب روس اوردوسونا ۴ ائرمنی کؤنوللو تابورلاریندان ایکیسی ده کؤمک ائدیردی. دیگر ۲ تابور ایله ۱۸۱۳-جو ایلده جنوبی آذربایجان تورپاقلاریندا ایرانا ایلهاق اولان آذربایجان جبهه سینده آذربایجان تورکلری ایله وورولور، روسلارا کؤمک ائدیردی.

ساریقامیشدا ۱۰,۰۰۰ تورک عسگری خسته خانادا اؤلموش، ۱۰,۰۰۰ عسگر یارالانمیش، ۷۰,۰۰۰ عسگر روسلارا اسیر دوشموشدو. اسیر دوشنلر واقونلارا دولدورولاراق او زامان روسیانین موستملکه سی اولان شیمالی آذربایجانین خزر ساحیلینده یئرلشن نارگین آداسینا گتیریلرک اونلارا آغیر ایشگنجه لر وئریلمیشدی.

۱۹۱۴-جو ایلین دئکابر آییندا ساریقامیش حرکاتی آدی ایله بیلینن تاریخ هافیزه لردن سیلینمیش دئییل. شیددتلی سویوغون حؤکم سوردویو ۱۹۱۴-جو ایلین سونلاریندا انور پاشانین تاپشیریغی ایله تورک اوردوسو آلله اکبر داغلارینی آشاراق ساریقامیش و قارصی ایشغالچیلاردان ایسته میش، فقط قیشین شیددتلی سویوغونا تاب گتیرمه ین تورک عسگرینینبیر حیصه سی تامامن دونا‌راق شهید اولموشلار.

۱۹۱۸-جی ایلده قیسا مودتده تورک اوردوسونون الینه کئچن بو تورپاقلار موندروس موقاویله سی ایله یئنیدن الدن چیخمیشدیر. بو فورصتدن ایستیفاده ائدن روسلارین ال آلتیسی اولان منفور ائرمنیلر ایسه ۱۹۲۰-جی ایله قدر بو تورپاقلاردا ائتمه دیکلری اجلافلیقلار اولمامیشدیر. نهایت، ۲۹ اوکتیابر ۱۹۲۰-جی ایلده کاظیم کارابکیر پاشا ساریقامیشی ائرمنی و روس ظولموندن قورتارمیشدیر.

ساریقامیش دؤیوشلری ۱-جی دونیا موحاریبه سی نین اؤنملی جبهه لریندن بیری کیمی عسگری و سیاسی نتیجه لری ایله چوخ سایدا آراشدیرمالارین، شعیر و بدیعی اثرلرین یازیلماسی اوشون حربی مؤوضو اولماقدادیر. معلومدور کی، ۱۹۱۴-۱۹۱۸-جی ایللرده روسییا و آلمانییا آراسیندا باشلایان ای دونیا موحاریبه سینده عوثمانلی دؤولتی نین ۱-جی دونیا موحاریبه سینه جلب اولونماسی عوثمانلی ایمپئریاسی نین پارچالانماسینا و تورکیه نین موحاریبه میدانینا چئوریلمه سینه سبب اولموشدور. بو موحاریبه نین ان جانلی صحیفه سی ایسه ساریقامیش دؤیوشلری نتیجه سینده تورک عسگرلری نین قهرمانلیغی، وئردیگی شهیدلر تاریخین قانلا یازیلمیش صحیفه لریندندیر.

تاریخین ساریقامیش اوغورسوزلوغوندان سونرا تورکیه نین شرق حیصه سی یئنه روس اوردوسونون ایشغالینا، قارص و ارضوروم اهالیسی ایسه روسلارین ال آلتیسی اولان ائرمنیلرین هوجومونا معروض قالسا دا تاریخ اؤز حؤکمونو وئردی. ساریقامیش ایشغالچیلاردان آزاد اولاراق یئنه تورکیه تورپاقلارینا قاتیلدی.

نهایت، ۱۵-جی تورک کول اوردوسو و اونون کوماندانی کاظم کارابکیر پاشا ۲۹ اوکتیابر ۱۹۲۰-جی ایلده ساریقامیشی، ۳۰ اوکتیابردا قارصی و ۲۳ فئورالدا بوتون قارصی ایشغالچیلاردان آزاد ائتدی.

ساریقامیش دؤیوشلری نین نتیجه سینده عسگرلرین عزمکارلیغی، وئردیگی شهیدلر حاقیندا تاریخی و بدیعی اثرلر یازیلمیش و گونوموزده یازیلماقدا داوام ائتمکده دیر. دوچ.دکتر. گورسوی سولمازلی تورکون قانلا یازیلمیش تاریخی نین بیر پارچاسی اولان " ساریکامیش " آدلی شعیرلر کیتابیندا بو قانلی تاریخین بیر بدیعی پارچاسی شرح ائدیلیر.

همین کیتابین الده ائدیلیب اینجلنمه سی نین قیساجا تاریخچه سی بئله دیر کی، ۲۱ فئورال ۲۰۲۰-جی ایلده تورکیه نین ایغدیر شهرینده خوجالی سویقیریمی نین ۲۸-جی ایلدؤنومو ایله علاقه دار تدبیر کئچیریلدی.

ایغدیر – " آذربایجان دیل، تاریخ و کولتور " بیرلیگی یاشاتما و دستکله مه درنگی " نین تشکیلاتچیلیغی ایله کئچیریلن تدبیره من ده " نانکور خیصلتلی نامرد قونشولارین تؤرتدیگی خوجالی فاجیعه سی " آدلی مؤوضو ایله قاتیلمیشدیم.

ایغدیر کولتور مرکزینده کئچیریلن ایغدیر والیسی ائنوئر اونلو، ایغدیر – آذربایجان دیل، تاریخ و کولتور بیرلیگی یاشاتما و دستکله مه درنگی نین باشچیسی ضیا ذاکیر آجارین، آذربایجانین قارص کونسولو نوری قولییئوین چیخیشلاری ایله منیم، آغری اونیوئرسیتئتی نین پروفئسسورو کرم کارابولوت و دوچ. گورسئل سولمازین چیخیشلاری، خوجالی سویقیریمینی عکس ائتدیرن فیلم ده، بیر داها ائرمنی جینایتکارلاری نین ایچ اوزونو باشدان-آیاغا دوپدولو اولان سالوندا اوتورانلارا معلوم ایدی.

تدبیرده خوجالی سویقیریمی حاقیندا اطرافلی موشاهیده لری ایله دیقت چکن دوچ. گورسئل سولماز بیفندی منه " ساریکامیش " آدلی شعیرلر کیتابینی وئردی. بو شعیر کیتابی حاقیندا مولاحیظه لریمی تهراندا آذربایجان و تورکجه نشر اولونان " خدافرین " درگیسی نین صاحیبی و باش رئداکتورو، ساریقامیش حاقیندا شرحلری ایله دیقتیمی چکن دوکتور حسین سویتورکله بیرلیکده بیر مقاله حاضیرلاماق قرارینا گلدیک. حسین بیین باکیدا اولماسی بو یازی نین عرصه یه گلمه سینی گئرچکلشدیردی.

" ساریکامیش " آدلی کیتاب هم ساریقامیشین قورتولوش ایلدؤنومو و تورکیه جومهوریتی نین ۷۵-جی ایلدؤنومو موناسیبتیله ۱۹۹۸-جی ایلده ارضورومدا نشر اولونموشدور. سونرا ۲۰۰۴-جو ایلده و سونرالار بیر نئچه دفعه نشر اولونان، شهیدلری ایله تانینان قهرمان ساریقامیش حاقیندا شعیرلر سونونجو دفعه ۲۰۱۹-جو ایلده یاییئلانمیشدی و مؤلیفین منه وئردیگی سون درجه آنلاملی و قییمتلی کیتاب محض ۲۰۱۹-جو ایلده عرضورومدا یاییئلانمیشدیر. نییه بو شعیر کیتابی آنلاملی و قییمتلیدیر؟ چونکی کیتابا ۳۳ مین شهید وئرن ساریقامیش آدلی بیر تورپاق بوتون پارامئترلرله پوئزییانین دیلینده ایفاده ائدن پوئتیک نومونه لر توپلانمیشدیر.

شعیردن معلوم اولور کی، کیتابین مؤلیفی ساریقامیش دوغوملودور. دوغولدوغو تورپاغین فداکارلیغیندان ایلهام آلان، ایشغالچیلارا نیفرت ائدن مؤلیف، دئمک اولار کی، ساریقامیشین هر یؤنومونو ایفاده ائدن شعیرلرینده پوئتیکلشدیریلمیش و حاقلی اولاراق کیتابی تورپاغین آدی ایله " ساریکامیش " آدلاندیرمیشدیر.

شاعیر ائله ایلک شعیرینی ده ساریقامیشا یازدیغینی دا اعتیراف ائدیر:

ساریکامیش بونا شاهید اولسون کی،

ایلک پنبه کاغیذی سنه یازمیشام،

او سئوگی شو منیم سئودیگیمدی کی،

کایبئتتیم آغینی اونا یازمیشام .

(ص. ۸۹)

کیتابا داخیل ائدیلن شعیرلرین اکثریتی ساریقامیش قهرمانلارینا، ساریقامیشین شهیدلرینه، مئحمئتجیبه (تورک سربازی) یازیلمیشدی. " سوراسین ساریکامیشا " ، " مئحمئتجیک ساریکامیشتا " ، " ساریکامیش ایچین " ، " ساریکامیش دئستانی " ، " کار ساریکامیش " ، " آشیک اولونور ساریکامیشا " ، " ساریکامیش " ، " اوی ساریکامیش " ، " سئلام ساریکامیشلیم " ، " عسکئر ساریکامیشلیم " ، " ساریکامیش تورکوندور " ، " شهیتلئر تانیشتیلار " آدلی شعیرلر بونلاردان بیر نئچه سیدیر. بو شعیرلرین هر بیری ۹۰ مین شهید وئرن ساریقامیشا یازیلان بیر آغی و قهرمانلیق سیمفونیاسیدیر دئین شاعیر:

۹۰ مین شهیتین یئمینی کیمی،

بیز ده یئمینلییز وطنیمیزده.

بو کوتسال یایلالار بیزیم ازه لی،

شو اوجا تپه لر شهیت بئزئلی،

نور اولسون یئرلری، رحمت دئمه لی،

میننت بورجوموز وار وطنیمیزه –

دوشونجه لرینی ایفاده ائتمکده دیر.

کیتابین مؤلیفی ساریقامیش اوچون داستانلارا سیغان بیر داستان دا یازر. بو داستاندا شاعیر ساریقامیش قهرمانلاری نین تابلوسونو چیزن بیر پوئتیک داستان نومونه سی یارادیر.

بو داستاندا الی سیلاحلی، یاراسی سارغیلی، آیاغی چیلپاق، باش سارغیسی قانلی، آما بیلگی جانلی، جسور اورکلی بیر مئهمئتجیگین بدیعی پورترئتی چیزیلیر. داستانین بو جسور قهرمانی ۹۰ مین شهید وئرن ساریقامیشدا عوثمان پاشایلا، حالیت پاشایلا، کاظم پاشایلا یازیلان داستانی بئله شرح ائدیر:

تاریخده ساواشدیق سیسلی داغلاردا،

شئهیتلئ بئزئلی سوسلو داغلاردا،

سوغانلی – کومرودا و آکمئزاردا،

بیر نسیل شهیددیر – قوزوم – دئییردی.

" شئهیتلئر تانیشتیلار " شعیرینده شاعیر هر بیری بیر یئردن اولسا دا، وطن اوچون شهید اولان بو قهرمانلار " آنادولونون داستانلاشمیش تورکلری " کیمی ایفتیخارلا پوئتیکلشیر. اونلار تورک سویوندان اولان تانیشلاردی:

شئهیدلر تانیشتیلار،

هر بیری بیر یئردن،

بیری دئدی کی، ساریکامیشلی تورکمن،

او بیری، من مالاتیالی کوردم.

من آدابازارلی چرکز،

من اسکیشهرلی تاتار،

من بوشناک، من آذربایجانلی،

بو قهرمانلارا سالام اولسون.

(ص. ۵۵)

سالام شانلی اوردویا، سالام شانلی عسکره،

سالام شانلا شهیده، سالام شانلی مقبره،

سالام شانلا وطنه، سالام شانلی هر یئره،

سالام ساریقامیشا، سالام سنه ساریقامیشیم.

(ص. ۱۹)

" تاریخده واردیر " شعیرینده مؤلیف تاریخه ایستیناد ائده رک یازیر کی، تاریخده ساواشلار واردیر: مالازگیرت، نیغبدو و هله آنلاتیلمامیش، یازا چکن قیش کیمی جاناککالا، ساریکامیش کیمی...(ص. ۸۱).

آنجاق ساریقامیش شهیدلرینی آنلاتماق او قدر چتین کی... بوراداکی شهیدلر یئرییرکن آیاقدا، قار آدام کیمی دونوب قالانلار، دونوب اؤلن چاره سیز شهید عسگرلر ایدی. شاعیر ساریقامیش شهیدلرینی بئله آنلادیر:

الله اکبر سیسلی، سوغوکدو، اوغول،

بئنیزلئر دونوکدو، سولوکدو، اوغول،

شئهیتلیک چیکیلان دونوکدو، اوغول،

سون رئکات نامازی کیلمیشتیک، اوغول.

(ص. ۴۹)

بو شعیرلرده الله اکبر داغی نین آدی اوجا داغ، شهیدلره قوجاق آچان موقدس بیر مکان کیمی چکیلیر. بو موقدس جوغرافی اراضی تورکون آند یئری، شهیدلرین ابدی ساغ قالدیغی مکان، ۹۰ مین شهید شربتینی ایچدیگی داغدیر. بو داغا دا، ساریقامیشا دا سالاملار اولسون دئییر شاعیر:

ظفرلر پئشینده قارلی داغلار آشاردیم،

الله اکبر ده کوکره ییب،

سوغانلیدا داشاردین،

آللاه، آللاه سسلرییله،

میدانلاردا جوشاردیم،

سالام سنه، سالام، ساریکامیشیم...

تدقیقاتچی هیلمی دولکادیرین تاریخ، فولکلور، خالق ادبیاتینا آراشدیرمالاری اولان " کارس جوتلوگو " آدلی اثرینده تاریخی یادداشیمیزا، تاریخه گوزگو توتان ۱۹۱۴-جو ایل روس ایشغالی و ائرمنی نامردلیگینی ایفاده ائدن آشاغیداکی سطیرلر وار. " روسلار وانی، بیتلیسی آلدیلار. بو اسنادا روسلاردا بیلینن ایختیلال اولدو (بورادا ۱۹۱۷-جی ایلده روسییادا باش وئرن اوکتیابر اینقیلابی نتیجه سینده بولشئویکلرین حاکیمیته گلمه سی نظرده توتولور " – م.ح) روسلار عسگرلرینی گئری چکمه یه باشلادی. روسلار بورالاردا اولان ائرمنیلره سیلاحلاری و جبهانه لری ده بوراخیب گئتدیلر. ائرمنیلر بو سیلاحلارلا تورک میللی قوووه لرینه موقاویمت گؤسترمه یه باشلادیلار. لاکین تورک میللی قوووه لری، او جومله دن عبدالمجید آلایی، کور حسین پاشا آلایی، گولیهان بئغ آلایی، رئشیت بئغ آلایی حرکته کئچه رک ائرمنیلری گومریه قدر قوودولار. ائرمنیلر بیر چوخ تورک اینسانینی غدارلیقلا اؤلدوردولر. کندلرده موسلمانلاری بیر ائوه توپلاییب اونلاری یاندیردیلار. نهایت، روسلارلا قارص و گومرو موقاویله لری نین ایمضالانماسی ایله تورک سرحدلری ایندیکی وضعیته گلدی. بئلجه ده ۴۰ ایل سورن روس اسارتینه سون قویولدو (ا.ک.ج.، ص. ۲۵-۲۶).

شاعیر گورسوی سولماز ایفتیخارلا " ساریکامیش تورکوندور " شعیرینده بونو بئله پوئتیکلشدیریر:

۴۰ ایلدیر بو وطن یابان الدیدی،

موسکوولا ائرمنی بیر خیالدایدی.

محمده ده بیر داستان داها یاز دئندی،

اوخوندو سوغانلی، الله اکبره...

(ص. ۲۳)

کوتلو اولسون سنه، ائی ساریکامیش،

چالینسین داوولار توی ساریکامیش.

بوگونون نه موتلو ائی ساریکامیش،

۲۹ ائیلول گؤنولدئ، باشدا،

بیر باشقا آنیلار ساریکامیشدا...

(ص. ۶)

شعیرلرده ارضوروم یولو اوزرینده کی " سوغوک سودان " ، آلله اکبرده کی شفالی " آری-سودان " " آلبای چئشمئه" سیندن، " ککلیک دره سیندن " ، " کیز-کاله " یاماجیندان، " هانچئرلی دوزو " ندن، " شیرشیر " ، " کوم-دئرئه" دن، " میلت باغچه سی " ندن، " سوسوز " دان، " آرداهان " دان، " هاناک " دان، " دؤشکایا " دان، " کازباکان " دان، " کومرو " دان صؤحبت آچیلیر، بو تورپاغین عادت-عنعنه لری پوئزییانین دیلینده سسله نیر.

گزیب یایلاسینی سئیران ائله دیم،

بزنمیش آللاری ساریکامیشین،

قاتیق یاییب ایچمه یه آیران ائیله دیم،

گرمیشدیر دوغویا دال ساریکامیش...

هله بیر اریسین داغلارین قاری،

گوللری آچیلیر قیرمیزی، ساری،

اوشوشور باشینا کووانلی آری،

آغیزلارا دادسین، بال ساریکامیش.

(ص. ۱۶)

" نئوروز " آدلی شعیرینده ایسه تورکلرین اورتاق مدنیتی نین، مدنی دیرلری نین توپلوسو اولان نووروز بایرامی نین بو یئرلرده کئچیریلمه سی، جمره لر، بوتون آتریبوتلاری ایله ایفاده اولونور.

ایشتئ ائکمک، ایشتئ دوز،

باریش دئمئکتیر نئوروز،

سئوگی پایلاشییوروز،

تا میلادتان ائووئله،

ال-الئییز، ائل-ائله.

(ص. ۷۸)

وطن اوچون دوناراق ۹۰ مین شهید وئرن ساریقامیش قهرمانلارینا، بو تورپاغین مئهمئتجیگینه، بو تورپاغین ساکینلرینه، گؤزللرینه، وتداشلارینا، داشینا، قایاسینا اونوانلانان " ساریکامیش " کیتابی نین مؤلیفینه تشککور ائدیر، مقاله نی " ددمه سورموشدوم ساریکامیشی " شعیری ایله تاماملاماق ایسته ییریک. شاعیر قهرمان تورک عسگری نین پورترئتینی یارادیر. او، دوناراق ایره لیله ییر، دونا-دونا بوز هئیکلینه دؤنور، آما دوشمنه تسلیم اولمور.

ددمه سورموشدوم ساریکامیشی،

بیر نسیل شئهیددیر اوردا دئمیشدی...

اوچونجو اوردوموز دوخسان مین کیشی،

ساواشدی تیپیده قاردا دئمیشدی...

مهمتلر تک قورشون آتمادان دوندو،

مهمتلر گولمه یهن تاریهه کاندی،

مهمتلر افسانه و قهرماندی،

اوروسلار قالدیلار داردا دئمیشدی...

هر تومسک بیر شئهید، هر جام قاضیدیر،

شئهیدلیک، قاضیلیک تورکه یازیدیر،

نه موتلو تورک اولماق آتا سؤزودور،

صاحیب اول وطنه، یوردا دئمیشدی...

بؤیله سی بیر داستان هئچ یازیلمادی،

دوخسان مین کیشییه سوچ یازیلمادی،

ییلمادی دوشمندن حتّی ییلمادی،

تورکون مؤعجیزه سی بوردا دئمیشدی.

(ص. ۲۶)